

Det være nu, som det være vil, saa maa man dog erkjende, at disse Høistoler efterhaanden ere bleve et Led i Folkeoplysningens Tjeneste heri Landet, som man ikke kan, og som man ikke bør se bort fra. Hvad de dog maasse kunde trænge til, var, hvad jeg vilde kalde en Slutten, en Regulator, og det er derfor, jeg har tilladt mig i det Forslag, jeg nu fremsætter, at foreslaa, at Staten opretter en Folkehøistole for Sorø Akademies Midler, en Folkehøistole, som skal gaa ud paa at virke for almen Dannelse for de unge Mennesker, som ville gjenneemgaa et Kurzus ved denne Skole. Det er ikke Meningen — og jeg mener ogsaa, at det ikke kan ske — at oprette denne Skole i selve Sorø. Det kan ikke ske, naar man ikke samtidig vilde nedlægge Sorø Skole, Sorø Akademi, hvilket ikke bør ske, eftersom det er den eneste Opdragelsesanstalt, Staten er i Besiddelse af, og eftersom tillige denne Skole og Opdragelsesanstalt til Hvende og sidst er det egentlige Historiske i Sorø. Alt hvad der ved Siden deraf er opkommet af Ridderakademiet, Gynnasium osv., er senere Paahæng; det Oprindelige efter Reformationen er den endnu bestaaende Skole og Opdragelsesanstalt. Den bør ikke stilles derfra; men da Sorø Akademi imidlertid har Raad til af sine Midler at komme Folkeoplysningen til Hjælp ved Oprettelsen af en saadan Folkehøistole, gaar Forslaget ud derpaa. Forslaget er imidlertid i saa Henseende ikke i høj Grad detailleret, det gaar ikke ud paa Andet end at fastslaa den Bestemmelse, at en saadan Skole skal oprettes, men lader det staa hen til senere Afgjørelse enten ved særlig Lov eller ved Finantslovens Behandling, hvormeget de i saa Henseende nødvendige Bygninger skulle koste, og hvor Skolen skal ligge. Jeg har nærmest tænkt mig, at den skulde ligge ikke i Kjøbenhavn, men i Nærheden af Kjøbenhavn, som det Sted, der i mange Henseender vilde være at foretrække.

Naar jeg da gaar over til de lærde Skoler, vil det maasse være i det høie Thing's Grindring, at jeg for et Par Aar siden i det andet Thing fremsatte et Forslag om Undervisningen i de lærde Skoler, der gik ud paa to Ting, kort nævnt, dels Gjenoprettelsen af de to nederste Klasser og dels en Forliden af den ved Loven af 1871 indførte Tvedeling og en Venden tilbage til den tidligere Enhedsskole. Efter hvad jeg allerede nu har tilladt mig at udtale, har jeg her selvsølgelig fastholdt det første af disse Punkter. Hvad det andet Punkt angaar, har jeg derimod efter nøie at have fulgt den Diskussion, der om den lærde Skoleundervisning er ført i forskjellige Blade, Tidsskrifter, Møder osv., ikke turdet

gaa til ogsaa paa det andet Punkt, ganste at blive staaende paa det Standpunkt, som jeg den Gang stod paa, og som det daværende Lovforslag gik ud fra. Jeg har nemlig vel set, at maasse endog de Fleste af dem, som have udtalt sig om denne Sag, have foretrukket, hvad jeg nu med et kort Begreb vil kalde en Enhedsskole, det vil sige en Skole, hvor der ikke er nogen Tvedeling. Men naar man nærmere skulde undersøge, hvorledes de ville have den indrettet, saa have Anstuelserne været i den Grad forskjellig, at det har været aldeles umuligt at faae noget samlet Resultat ud deraf. Der er Nogle, som ville have Latin som Hovedfag, Andre ville vel have den klassiske Dannelse som Hovedfag, men ville gaa over til Græst, Andre regne vel Sprogundervisningen som det Vigtigste, men ville gaa over til de nyere Sprog, f. Ex. Fransk, Andre endelig have den Ide, at Historie er det Fag, hvorom Alt skal samles, Andre ville have Mathematiken, og, som det Femte og Sidste, Nogle ville have de egentlige Naturvidenskaber som det samlede Baand. Jeg tror derfor, at man maa forsaavidt blive staaende ved den i 1871 indførte Ordning, at man ikke helt og ubetinget skal forlade Tvedelingen, og dernæst, at man skal søge at rette de Mangler, som det har viist sig, at den har havt. Mit Forslag gaar ud paa, at Tvedelingen først indtræder ved Udgangen af 6te Klasse, altsaa ved Udgangen af nuværende 4de Klasse. Jeg skal ikke nærmere gaa ind paa, hvad deraf følger, men Enhver, som kjender lidt til disse Forhold, vil let se, at det i Virkeligheden vil blive en meget bethdelig Forandring fra det Bestaaende uden dog at hæve det Gode, der er ved det Bestaaende, at de forskjellige Begavelses kunne have i — hvad skal jeg kalde det — deres ældre Ungdomsalder — den Udvei at kunne gaa forskjellige Veie, enten den klassiske eller mathematiske.

Om de hygieiniske Forhold ved Skolerne tror jeg nok man maa erkjende, at de i høj Grad trænge til Forandring. Det vil ikke være det høie Thing ubekendt, at den Kommission, der har været nedsat, har afgivet sin Betænkning, sin meget indgaaende Betænkning, der først og fremmest paaviser de store Mangler, der nu ere til Stede, og dernæst har udarbejdet et vidtløftigt Lovforslag for at rette dem. Ministeriet har ikke fuldt ud turdet følge Kommissionens Forslag, men har dog, i alt Væsentligt støttet paa det, indført hygieiniske Bestemmelser i det foreliggende Forslag, gjældende for alle Skoler, saa vel for Almueskoler som for høiere og saa vel for offentlige Skoler som